

*Zorgen voor de aarde,
zorgen voor de mens
en de weelde samen delen.*

Het Eibernest

Het ontstaan en eerste twee jaren van het Eibernest.
Een niet-commerciële kampeer- en permacultuur plek.

Marjan en Willem Verhees
Hogebrug 3
5757 RS Liessel
Nederland
Tel.: +31-(0)493-53 93 89
E-mail: cien1@live.nl
www.eibernest.spaces.live.com
(www.heteibernest.nl is nog niet actief)

november 2009

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
1 GESCHIEDENIS VAN DE PLEK	5
2 LIGGING VAN HET PERCEEL	6
3 VRIJHEID VAN KOMEN EN GAAN	7
4 HET PLAN VAN MARIUS	11
5 MIJN ZUS WILLEKE	14
6 HET FORUM	16
7 YASHAN'S PLACE	18
8 KAMPEERPLEK	20
9 RENÉ	24
10 WERK-MET-PLEZIER-DAGEN	26
11 DE MOESTUIN	28
12 HARRY'S DAK	30
13 PRIMITIEF KOKEN	34
14 DE KINDEREN	36
15 GROEPSACTIVITEITEN	38
16 ACTIVITEITEN BUITEN HET EIBERNEST	41
17 PERSOONLIJKE ACHTERGROND	45
18 PERMACULTUUR	49
19 TRANSITION TOWNS	51
20 DE JAARTRAINING PERMACULTUUR	53
21 NAWOORD	55
22 PLATTEGROND	58

INLEIDING

Dit boekje is geschreven als afsluiting van de jaartraining voor permacultuur. De opleiding heeft veel met mij gedaan. De films en verhalen van de leraren hebben mij overtuigd van de noodzaak tot verandering. De krimpende aanvoer van fossiele brandstoffen en onze afhankelijkheid daarvan, met name voor onze voedselvoorziening, is zeer zorgwekkend. De toestand van het milieu hangt daar nauw mee samen. Gelukkig biedt permacultuur oplossingen.

De opleiding is heel praktijkgericht en dat is erg prettig. Uit een boekje kun je wel leren, maar het meest leer je door het zelf te doen en door het maken van fouten. Daarom is de inbreng van een eigen project belangrijk. Ik bracht een eigen, bestaand initiatief in, "Het Eibernest".

We willen dat Het Eibernest een educatieve plek wordt voor permacultuur. De drie ethische principes van permacultuur zijn:

zorgen voor de aarde, zorgen voor de mens, en de weelde samen delen.

Op die voorwaarden gaan we aan de slag. We gaan op een natuurlijke manier voedsel verbouwen. Experimenteren met waterzuivering en energievoorziening. Kennis benutten van de oudere generaties. Kennis uitwisselen. Een plek waar iedereen, vooral ook kinderen, zich fijn voelt en spelend leert. De plek blijft niet-commercieel.

De ontwikkelingen op ons landje gaan snel en het is heel prettig om voor onszelf en voor de mensen die helpen een overzicht te geven. Daarom drukken we dit boekwerkje in enkele tientallen exemplaren af. Ook is het vrij als PDF te downloaden op het internet.

Dit boekje kan voor nieuwe mensen een kennismaking zijn en, naar we hopen, een inspiratiebron. Het helpt bij het creëren van een draagvlak voor ons initiatief.

1 GESCHIEDENIS VAN DE PLEK

Luchtfoto van rond 1975. Zo namen wij het bedrijf over. Alle gebouwen op deze foto zijn in de loop van de tijd afgebroken.

De twee stallen (links) worden afgebroken en er komt een nieuwe loods (rechts boven).

In 1985 zijn wij getrouwd. We konden toen het bedrijf en zes hectare grond van Willems ouders overnemen. De koeien waren al weg. Er was een vergunning voor het bouwen van twee varkensstallen. Willem gaf zijn baan als kraanmachinist op en begon met het bouwen in eigen beheer. Ik bleef werken als psychiatisch verpleegkundige in Nijmegen.

In 1989, toen het varkensbedrijf goed liep en de arbeid minder werd, zijn we een grondverzetbedrijf begonnen: verhuur van kraan, loader, vrachtauto en containers. Na de varkenspest in 1997 zijn we gaan samenwerken met onze buurman en neef Helm Verhees. De planning is dat in 2010 onze stallen verplaatst worden naar een locatie van Helm en Annie. Waarschijnlijk zullen zij later de stallen overnemen.

Het grondverzetbedrijf loopt goed. Dankzij de containers komt er een stroom van recyclebare producten voorbij die we bij Het Eibernest goed kunnen gebruiken (klinkers, trottoirtegels, plastic, hout etc.).

2 LIGGING VAN HET PERCEEL

De totale oppervlakte van het bedrijf is zes hectare. Het perceel van Het Eibernest is 125 x 50 meter groot. Noord en west: maïsland. Een bosje met sparren ten zuiden. Ten oosten weiland: Cientjes wei. De ingang is aan de Hogebrug 3 te Liessel. Ten westen zie je een groot mestkuikensbedrijf. De twee varkensstallen zullen, zoals gezegd, in 2010 verplaatst worden. De grond is rijk bemest en veel bereden.

Noordoostelijk zie je een groot natuurgebied, dat is de Deurnesche Peel en de Mariapeel (2500 ha). De grond is vochtig, humusrijk met turf, dus muggenoverlast door de natte omgeving. De snelweg Eindhoven-Venlo loopt ten zuiden (afslag 37). Je hoort hem goed. Het Deurnesch Kanaal loopt langs de Hogebrug. Er is een vrij sterke stroming van helder water met veel begroeiing. Het water is van de Maas afkomstig. De dorpskern van Helenaveen ligt het dichtstbij (3km).

3 VRIJHEID VAN KOMEN EN GAAN

Logo van het "Netwerk Alternatieve Reizigers" www.narnar.org
Motto: "Vrijheid in komen en gaan"

Harry en Joop hebben op een feestje ooit over het NAR (Netwerk Alternatieve Reizigers) verteld. Ik werd lid en ontving 't Narrenschip in de brievenbus. De wei stelde ik als "vrije plaats" beschikbaar voor reizigers. Er kwamen echter niet veel bezoekers. Die twee keer dat het gebeurde was het wel erg gezellig en bijzonder.

In mei 2007 was er nog geen plek om de halfjaarlijkse bijeenkomst te houden. Ik stelde onze wei, Cientjes wei, beschikbaar. Voor mij was de voorjaarsgathering, bij ons in de wei, 'de hemel op aarde'. Een honderdtal mensen in karretjes en tentjes, uit België en Nederland. Willem en ik in een tipi! De sfeer was als een warm bad. Vriendelijk, uitnodigend, artistiek, muzikaal, eigenzinnig, filosofisch, spiritueel, van alles. Het had een hoog flowerpowergehalte. Het mooiste van alles vond ik dat mijn man en twee zonen, na wat schroom, zich in het gezelschap mengden en we samen een bijzondere week hadden. Dat smaakte naar meer. Jaren geleden fantaseerde ik over tipi's in de wei en zweethutten, nu kwam die droom zomaar uit! Geweldig!

**Jashan,
Koen,
Harry
Dirk**

**Harry en Marieke hielpen met
het opzetten van de tipi. Ton,
onze zoon van toen 12, hield
zijn kinderfeestje die dag én
nacht. Spannend!**

Wandelen in De Peel

**Lekker met klei en water in
de weer. Ome Cor, oudste
NAR-lid, kijkt toe.**

Marieke uit België staat op met een praatstok in de hand. Een praatstok is een mooie manier om te communiceren in een vergadering.

Dit moment, waar Bernadette samen met Guus en Lotje “Duizendmaal Mazzeltof” zong bij het kampvuur, was voor mij puur geluk. Zomaar bij ons achter in de wei! Wat een mazzel! Kippenvel en tranen...

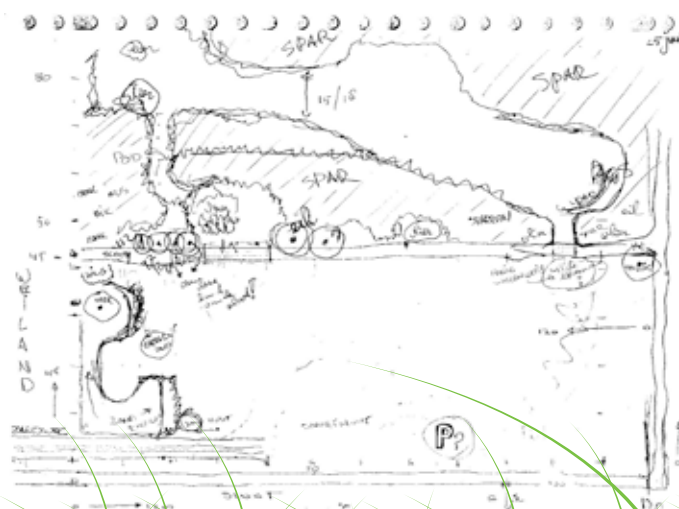

Tijdens de NAR-gathering in mei waren er vier avonden op rij een achttal ooievaars te zien in de verte. Prachtig mooi vond ik dat, voor mezelf vond ik het een symbolisch voorteken. Nieuw leven. Ik werkte ooit op een psychiatrische afdeling die “Het Eibernest” heette, en zo wist ik dat “eiber” een oud woord voor ooievaar was. We willen op het land een nest maken, in de hoop dat er ook ooit ooievaars komen kamperen.

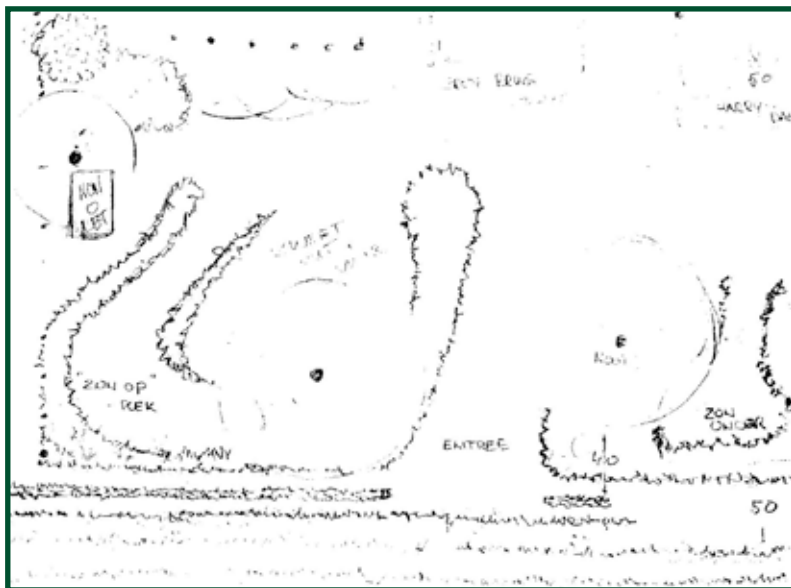

4 HET PLAN VAN MARIUS

Mijn man Willem bood aan om het achterste perceel in te richten als vaste “vrije plaats” voor Narren. Marius is verschillende keren bij ons op het land komen voelen, kijken, ruiken, om een goed ontwerp neer te zetten. Er werd een “Jashan’s place” gereserveerd, voor Jashan Aerts, die zweethutceremonies organiseert. “Harry’s dak” was een ‘samen-ruimte’, “Marius’ gat” een amfitheater. Een parkeer- en kampeerplaats werden ingetekend. En een “zonsopkomst-” en een “zonsondergangsplek”. Prachtig. Ik kon me er helemaal in vinden. Marius, bedankt!

Overzicht van het perceel met het belendende bosperceel. Dit laatste is eigendom van een man uit Helmond. Wij hebben aangegeven dat wij belangstelling hebben om dit bosje te kopen. De eigenaar komt af en toe jagen en zijn kleinkinderen komen soms brommerrijden.

Het geplande amfitheater

Mijn hoop is dat deze plek klaar is als wij ons 25-jarig huwelijk en mijn 50ste verjaardag vieren, bij leven en welzijn... zomer 2011.

“Een bankje onder de grote treurwilg.” In mijn eigen tuin staan al twee grote treurwilgen, stekjes van de boom die bij mijn ouderlijk huis langs de weg stond, geplant door mijn oma, Sien van Dinther. Het restant van die oude boom staat als

ornament in onze tuin. Een nieuwe stek is gezet op Het Eibernest, in de hoop dat het ook zo'n prachtige grote boom wordt.

Mijn wens is om samen met Willem heel oud te worden en dan af en toe op het bankje onder de grote treurwilg samen speciale momenten op te halen.

Zo zag het land eruit in november 2007

Mijn zus Willeke vroeg of zij hun trouwfeest bij ons op het land mochten houden. Dat vonden wij een hele eer en dat was de reden dat we het plan van Marius al een stuk gingen uitvoeren.

Jan hielp met de loader. Dat was in april 2008, het land was net droog genoeg om te bewerken.

Hier wordt het land ingezaaid, in de hoop dat het gras op tijd opkomt.

Harry helpt Willem met het lassen.

5 MIJN ZUS WILLEKE

Het gras groeide goed. De vriendinnen van Willeke kwamen bij mij aan om ook het vrijgezellenfeest bij ons te houden. We huurden een ger, die veertien dagen op het land heeft gestaan. Op 31 mei 2008 was ons eerste feestje!

Het vrijgezellenfeestje was heel geslaagd. Een sambaworkshop op olievaten, knutselen met blik en de bliksgaar. Lekker Ghanese pindasoep, spelen met vuur. Passend bij Willeke.

Uitzicht vanuit de ballon, je ziet goed het aangrenzende bosje.

Willeke en Thijs verzorgden hun trouwfeest zelf. Omdat het wat kouder was werd het geen festivalletje, maar moest er een grotere tent geplaatst worden. Prachtig ingericht met eigengemaakte loungemeubels. Passende muziek en als klap op de vuurpijl nog een ballonvaart voor die twee. Een meer dan geslaagde dag.

6 HET FORUM

Omdat de ger enkele dagen ongebruikt stond, tussen het vrijgezellenfeest en de bruilof in, vroeg de forumgroep (veelal NAR-leden) of zij een week de ger mocht huren. Forumtechniek is iets wat wel op Het Eibernest en bij permacultuur past. Daar willen we in de toekomst meer mee doen.

Het forum is een techniek die gebruikt wordt om in woongroepen de aanwezige irritaties op te lossen en om te delen met de groep wat je belangrijk vindt. Voorwaarde is dat ieder de keuze maakt om transparant te willen zijn. Dat houdt onder andere in dat ervan afgezien wordt om in deelgroepjes je ongenoegen te delen (roddelen). Anders wordt de groep onveilig en kunnen de grootste ego's gaan domineren. De techniek is ontwikkeld uit meer dan 30 jaar experimenteren door Dr. Dieter Duhm, een vredeswerker en psychoanalist. Het forum is niet therapeutisch. Het vergroot je zelfkennis en helpt tegen oordelen over de ander.

Men komt bij elkaar en vormt een cirkel. Het midden van de cirkel is vrij en groot genoeg om er te kunnen lopen. Wanneer iemand in de groep iets te delen heeft, kan hij of zij het midden nemen en wordt uitgenodigd om over zichzelf te vertellen. Nooit over de ander. De hele groep is stil en heeft onverdeelde aandacht, luistert en kijkt. Als de persoon in het midden klaar is met zijn verhaal en er toestemming voor geeft, geeft de forumbegeleider gelegenheid aan de rest van de groep om te spiegelen. Geen interpretatie. De persoon die het midden heeft genomen krijgt zo verschillende plaatjes van zichzelf. De laatste spiegel moet altijd positief zijn om met een goed gevoel de spiegels te beëindigen. De ervaring leert dat door groter inzicht in jezelf de irritaties verdwijnen. Wat er binnen het forum gebeurt mag niet buiten het forum besproken worden, ook niet onder de groepsleden, vanwege de transparantie en veiligheid. De forumbegeleider bewaakt het proces, is geen autoriteit, faciliteert alleen.

Het begin van vlierbes-bloesem-siroop erg lekker met warm weer.

Ondertussen sjouw ik op en neer van huis naar de plak. Vaak met de kruiwagen, ooit te voet of met de fiets. Soms met een drankje of een hapje, genietend van al het volk. Gastvrouw zijn ligt me wel.

Dit is de Hogebrug, het is een zandweg langs het Deurnesch kanaal.

7 YASHAN'S PLACE

Jashan zocht een plek waar hij zweethutceremonies kon leiden. Hij doet dat volgens de Lakotatradië.

“Jashan's place” op Het Eibernest is een beschutte plek, achter een heuveltje, afgeschermd van de grote wei. Deze plek is een ceremoniële plek en wordt met veel eards behandeld. We houden hem zuiver. Er wordt bijvoorbeeld bij deze plek geen alcohol gedronken en de vuurplaats wordt alleen voor ceremonies gebruikt.

De ceremonie is een eeuwenoude indiaanse traditie. Inipi is een Lakotawoord, het is een samentrekking van Inyan (steen, rock) en Tipi (huis, lodge). “Huis van de Stenen”, dus. Stenen zijn de oudste wezens van de Aarde, ze worden ook wel de botten van Moeder Aarde genoemd. De Inipi brengt de vier elementen (Vuur, Aarde, Water en Lucht) in hun meest pure vorm met elkaar in contact. De stenen Grootvaders (Tunkashila's) worden in de nabijgelegen vuurplaats verhit in een Sacred Fire (Heilig Vuur) tot ze roodgloeiend zijn. Dan brengt de vuurman/-vrouw ze in de hut (Inipi), die afgedekt is met dekens, zodat het er volkomen lichtdicht is. De Inipi symboliseert de baarmoeder van Moeder Aarde: donker, warm en vochtig. Als de stenen met Water (levenbrengend) overgoten worden, vindt er een bevruchting plaats (stoomlucht) die ons reinigt op alle niveaus: fysiek, emotioneel, mentaal en spiritueel. Het is een krachtig en helend instrument om diep met jezelf in contact te komen, waardoor je respect en dankbaarheid voelt voor

het leven. In de ceremonie worden we geholpen door het zingen van traditionele Sacred Songs (Heilige Liederen), gebed en... ons zweet (ontgifting). “Mitakuye Oyasin” zeggen we als we de Inipi inkruipen, en ook als we er, herboren, weer uitkruipen. Het betekent “Aan al mijn Verwanten”, de dieren, de vogels, de mensen, de bomen, de planten, de mineralen, de vissen, kortom, “The Web of Life”. Daarmee tonen we respect voor al wat leeft. De reiniging die de Inipi in gang zet werkt door in je dagelijkse leven.

De eerste zweethut die gehouden werd op het landje was tijdens de forum-week. Ik was erbij. We waren met vijf mannen en vijf vrouwen. Zweethut is geen onderdeel van permacultuur, maar het past wel. Voor mij geeft het de plek meerwaarde, een extra dimensie. Het vervult mijn menselijke behoefte aan religiositeit, aan verbinding met het grote geheel.

In de winter gaan de zweethutten door.

Dit is Steve Mc Cullough, hij zal op 1 december een healingceremonie uitvoeren bij ons op Het Eibernest

Lotje komt helemaal uit Amsterdam om hier als vuurvrouw te fungeren. René heeft dat ook vaker gedaan.

8 KAMPEERPLEK

Voor NAR-leden, familie en vrienden, is het terrein beschikbaar als overnachtingsplek.

We vinden het fijn als kampeergasten een klusje opknappen op het terrein, in ruil voor de overnachting. Dat geeft meer voldoening dan het geven van geld. Geld kan natuurlijk ook; dat gebruiken we dan voor benodigdheden van de plek. Voor Narren is de plek geëvolueerd van “vrije plaats” naar “vrije en meewerkplaats”. Wij willen niet dat Het Eibernest een druk bezochte plek wordt. Rust en stilte is een groot goed en dat willen we graag bewaren. Het fijnste is het als deze plek een ontmoetingsruimte is voor gelijkgezinde mensen, dat er uitwisseling is. Een feestje mag, op zijn tijd, maar wel passend en niet te vaak.

Dit is Ome Cor, 87 jaar oud en nog steeds heel mobiel. Met busje, scootmobiel en eigen gebouwd huifkarretje is hij een inspiratiebron voor jong en oud, een voorbeeld van vitaal ouder worden.

Feestje van Koen. Ome Cor en ik droegen een gedicht voor: “Koen, maak je mijn schoen? – Ja, jufvrouw, ik zal het dadelijk doen...”

Kacheltje gemaakt van een olietonnetje

HET EIBERNEST

In de winter is het in Nederland wat koud om te kamperen, maar met de juiste tent kan het wel. Dit zijn Mongoolse tenten, ook wel 'ger' of 'yurt' genoemd. Een laag dun textiel, dan twee lagen wollen dekens, dan een laag canvas. Een kacheltje in het midden maakt het nestje compleet. Afgelopen winter, met 18 graden onder nul, moest de deur nog open, zo warm kan het binnen worden.

Dit toiletwagentje hebben we opgeknapt. We hebben er een Nonolet® in gezet, een composttoiletje, gekocht van de opbrengst van de NAR-gathering. Er is geen water nodig om door te spoelen. Voor feestjes, of voor mensen die dat niet gewend zijn, hebben we een watercloset, dat in de winter echter bevroert. We gaan nog een vast composttoilet maken. Verder willen we voor het afvoerwater een wilgenbad maken, om het water te zuiveren.

9 RENÉ

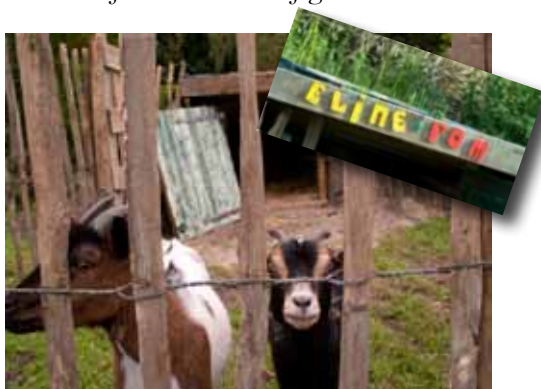

Op 1 november 2008 heeft René uit Breda zijn eigengebouwde ger bij ons op het land gezet. René kende ik van de forumgroep en van de zweethutceremonie. Hij woont en werkt in Breda. De ger staat er nu een jaar. René en zijn vriendin Els zijn hier vaak te vinden. We hebben al vele uren gefilosofeerd en gebrainstormd over alle mogelijkheden van Het Eibernest. René opperde voor het eerst dat permacultuur helemaal past bij Het Eibernest. Hij is al langer bezig met ecologisch bouwen. Dat her-

kende ik gelijk en ik was er blij mee. Dat geeft de plek veel meer inhoud. Ik ben al jaren lid van Omslag en in hun blad las ik dat permacultuur en 'Transition Towns' een groeiende internationale beweging is. Dat sprak me enorm aan. De tijd leek er rijp voor. Eindelijk, iets dat helpt! In Helenaveen had ik de film *The Inconvenient Truth* van Al Gore al gedraaid. Alles wijst erop dat het anders moet, maar hoe? Binnen deze beweging vond ik verstandige antwoorden en daadkracht.

René en ik gingen in maart 2009 een dag naar St.-Truiden in België om kennis te maken met de leraren Taco en Ishi. Ik was gelijk verkocht en begon eind maart aan de jaartraining. René volgt alles op de voet. Hij wil binnen deze beweging zijn expertise inzetten, er misschien ooit zijn brood mee verdienen. Voorlopig kan hij op Het Eibernest vooruit. Hij is met een vrij grote moestuin begonnen.

We zijn twee geiten rijker, Eline en Pom. René bouwde met graszoden een goed onderkomen voor de beestjes. Jan hielp een handje mee.

René heeft op allerlei terrein veel ervaring en kennis opgedaan in zijn leven. Hij heeft een technische en scheikundige achtergrond. Hij leefde in een woon-gemeenschap, beoefende forumtechniek en kan een forum leiden. Daarvoor volgde hij een cursus als forumbegeleider bij Zegg, een grote gemeenschap in Duitsland. Hij heeft ervaring met strobouw, dat is zijn eigenlijke passie: ecologisch bouwen. In het voorjaar van 2010 gaat René een workshop strobalenbouw geven op Het Eibernest. Ondertussen is er ook een kleine smidse op Het Eibernest. Het leven in de ger is een eenvoudig leven, waar vuur van de ochtend tot de avond een plek heeft. Dat het leven zo eenvoudig kan zijn is iets wat René graag uitdraagt. Hij kan goed kennis overdragen, goed vertellen. We vullen elkaar op een speciale manier aan. Onze achtergrond is totaal anders. René is daadwerkelijk aan het bouwen en werken, ik ben het project aan het documenteren en digitaal en 'live' aan het netwerken. Zonder onze intensieve uitwisseling van ideeën en zijn daadwerkelijke inzet waren we op permacultuurgebied nog niet zo ver gevorderd. De tijden dat René er is, beheert hij de plek, zorgt voor de geitjes, bouwt van alles en is met de moestuin aan de slag.

Els is naast haar werk in de zorg vaak creatief in de weer. Momenteel maakt ze van wollen dekens mooie dingen. Els heeft al vele foto's van Het Eibernest gemaakt.

Een insectenhotel is het laatst begonnen project, het is nog niet af. Nog honderd goede ideeën, alleen de uitvoering kost wat inspanning en tijd. Soms wachten we geduldig, tot de benodigde materialen 'als vanzelf', via de container, naar ons toe komen. Een beetje magisch / positief denken mag.

10 WERK-MET-PLEZIER-DAGEN

De laatste zaterdag van de maand houden we “Werk-met-plezier-dagen”. In mei 2009 zijn we begonnen en in november was het de zevende en laatste keer dit jaar.

Langaam is er een kerngroepje ontstaan die bijna iedere maand komen. We werkten aan de moestuin aanleg. Het toiletwagentje werd opgeknapt. Wat onderhoud en slepen met materialen. Zonder hun aller aanwezigheid, inspanningen en betrokkenheid waren we nog nergens. Heel veel dank allemaal.

We zouden graag nog wat meer jongeren aantrekken, dat zou leuk zijn. Mensen uit de buurt / nabije omgeving zijn welkom! We beginnen 's morgens om 10.00 uur met koffie en bijpraten, 13.00 uur lunch, en we eindigen met 'goei soep'. Volop gelegenheid tot uitwisseling en gesprek. We geven de mensen die zich daadwerkelijk inzetten en zich vaker laten zien ruimte om hun eigen ideeën neer te zetten. Je mag altijd een keer komen om te kijken of het klikt.

Eline, de krachtpatser uit Den Bosch

Claudia uit Breda, vriendin en collega van Els

Dirk, een jonge buurman, kunstsmed, leent gereedschap aan René uit. Dirk heeft het logo van Het Eibernest gemaakt.

Erik begint binnenkort met zijn aardehuisje. We hebben van Ron en Maud een twintigtal veenbessenstruiken gekregen. Koen wil wijn gaan maken. Eline plantte haar eigen boom, een witte lijsterbes, op het veld. We kregen twee lindebomen van Ad en May. Willem v. C., een hovenier, komt geregeld met leuke planten of materialen aanzetten.

Zo wordt het steeds meer een 'gezamenlijke ruimte'.

Prema, Maud en Ron zijn tot nu toe de enige deelnemers uit Helenaveen.

Koen uit België en Koen uit Nijmegen

11 DE MOESTUIN

De moestuin wordt volgens permacultuurprincipes bewerkt. Hoe de natuur het doet is het grote voorbeeld. Dat wil onder andere zeggen dat de bodem altijd bedekt is: als het niet met planten is, dan met karton of stro (vooral bij het aanleggen van de tuin). Bodemleven en humusvorming zijn erg belangrijk. Wormenaarde is een optimale meststof. Op de bedden wordt niet gelopen. We creëren veel randen, daar gebeurt meer. De planten groeien door elkaar en steeds opvolgend, geen kale plekken. Meer vaste planten en meer diversiteit van

soorten, ook oude, 'vergeten' groenten. De verschillende hoogten worden goed benut, veel pergolabeplanting. Er wordt heel erg goed geobserveerd. In de natuur leven planten samen in gildes, in de moestuin proberen we daarmee te werken. We trekken insecten en andere beestjes aan. Zo hebben we contact met de bijenhoudersvereniging in Deurne. Zij willen in het voorjaar een kast plaatsen op het terrein.

We gebruiken alleen natuurlijke bestrijdingsmiddelen. Kippen kunnen we inzetten om het land te bewerken in een verplaatsbare ren. We benutten oude technieken die het nog goed doen, gebruiken zo weinig mogelijk fossiele brandstoffen etc.

De meeste permacultuurtuinen zijn als een cirkel ontworpen, wij doen het net anders. Het ontwerp is een soort bloemvorm, ontworpen door René. Rechts zie je een aarden oven. René had graszoden over en bedacht ter plekke een oventje. Later vertelde Ishi dat de Kelten indertijd aarden oventjes gebruikten. Dat is een typerend voorbeeld van hoe we vaak werken. Werken met het materiaal dat voorhanden is, en soms ontstaat een projectje in het doen.

Dit zijn aardperen, de planten zijn twee meter hoog, een soort zonnebloem.

Tijdens de werk-met-plezier-dagen hebben we de verhoogde bedden aangelegd, met drie lagen klinkers op elkaar. De grond is hier vrij nat en zo maken we de grond wat droger. We plantten hier 'splitskool' of 'eeuwig moes'. De

plant krijgt stekjes en die kun je, naast oogsten, ook weer in de grond zetten. Zo sla je het zaaïen over. Zuurkool van deze plant schijnt erg lekker te zijn. De slakken vonden de plant ook lekker!

In de permacultuur worden soms Indische loopeenden ingezet om slakken te eten. Wij gaan nu de paden verharderen, met tegels en split, dat vinden slakken niet leuk. Verder nog extra natte plekken om amfibieën te lokken die van slakken houden. De tuin is ook nog pril, er is nog geen synergie. Als planten op een juiste manier bij elkaar staan, steunt de een de ander en gedijt alles beter. De diversiteit zorgt er ook voor dat rovers zich niet massaal op één gewas storten.

Dit is de wormenbak met aardwormen. Die zijn iets roder en kleiner dan regenwormen. Ze eten al het groentenafval. Het moet wat vochtig zijn en niet te warm. Afdekken met een laag stro, zodat alles donker is en niet uitdroogt. Onderin een antiworteldoek om mollen weg te houden. Als ze klaar zijn verhuizen de aardwormen en masse naar het versere afval. Wat er overblijft is 'het zwarte goud van onze moestuin'.

Dit is een geheel andere manier van voedsel kweken. Het is vernieuwend, maar het roept ook weerstanden op omdat oude ideeën losgelaten moeten worden.

12 HARRY'S DAK

De eerste week van onze bouwvakvakantie deze zomer heeft een groepje mensen geholpen met de bouw van een prachtig afdak. Koen en Conny (piramidetentje), Marieke (linkse bus, maakte de foto's) en Harry (rechtse bus). Erik verbleef in een rood busje.

De machinemannen, zonder hen gaat het niet door.

Alice kwam een dagje met haar drieling koken en ons gezelschap houden. Keith, haar zoontje, vond het soms moeilijk naar wie hij moest luisteren, naar pappa of mamma... Meestal koos hij toch voor mamma, want: "Die doet de was!"

Tussen de werkzaamheden door zochten we verkoeling in het kanaal, heerlijk fris. Een mooi tarzantouw werd er gehangen. Harry was de drijvende kracht, letterlijk en figuurlijk.

De buren kwamen even klinken op het mooie afdak!

De naam van het dak zal, als het helemaal af is, anders gedoopt worden. We hebben er al veel plezier van gehad. De ijzeren platen zijn met doek bedekt, daarna plastic, daaroverheen een soort viltlaag, dan een behoorlijke laag stro en daarbovenop een laag goede teelaarde van ongeveer 12-15 cm. Begin oktober hebben we winterrogge op het dak gezaaid, het is goed opgekomen. Dit is een experiment. Voor de toekomst zijn grasjes of sedumsoorten geschikt.

In de zomer is het heerlijk koel onder dit grote dak, waar het lekker onderdoor waait. De zes stammen met het overstekende dak maken het geheel monumentaal. De stammen zijn van cederhout, zestig jaar oude *Cedrus Atlantica Glauca* van een boomkwekerij uit de buurt. Ze staan ruim een meter in de grond. De bomen zijn ontschorst om ze niet te aantrekkelijk te maken voor beestjes. Harry is begonnen aan meubilair: één prachtige zetel / troon, van hetzelfde hout, is al klaar.

Voor de winter bedenken we nog een mobiele beschutting. Momenteel gebruiken we zonneluiken, van larixhout, die we van het NMEC uit Deurne kregen.

13 PRIMITIEF KOKEN

Primitief koken vinden wij een leuke activiteit om aan te bieden. Met vuur of op de kachel. We plannen ook een leemoven. Tijdens de werk-met-plezier-dagen maken we samen 'goei soep', soms brengt iemand nog wat mee om erin te doen. Voor kinderen is het leuk. We hebben voor een feestje met oud-collega's met een tajine op vuur gekookt, een Marokkaanse maaltijd, heerlijk...

Koen wil in de toekomst misschien wel wijn gaan maken. Het inmaken van de vruchten van het land, sap, jam, geleï, groenten in zuur / zoetzuur zijn mogelijkheden. Misschien net wat andere dingen. Ik heb in mijn eigen tuin kweeper en mispels bijvoorbeeld. Mijn vlierbloesemsiroop is inmiddels beroemd.

Hier maakt Alice haar befaamde Ghanese pindasoep. Eten leent zich bij uitstek om multicultureel uit te wisselen.

We hebben één keer in een aarden oven een brood gebakken, erg leuk en lekker!

Als we nu graan op het land hebben, kunnen we het hele proces laten zien én laten doen.

Dit alles draagt bij aan het herstellen van het contact met de natuur, met ons eten. Het draagt ook bij aan onze gezondheid, vers eten en ervan genieten, ook van het klaarmaken.

De gist rijst in de beker.

Koen kneedt het deeg, Erik en Jan kijken toe.

De oven is roodgloeiend. De kooltjes gaan eruit. De aarde rondom is dan een thermische massa die de warmte lang genoeg vasthoudt om het brood af te bakken.

Pannekoeken bakken kan altijd. Met kinderfeestjes zijn wentelteefjes tot nu toe favoriet. Dat is nog gemakkelijker klaar te maken dan pannenkoeken en niet iedereen kent het nog.

14 DE KINDEREN

Kinderen zijn belangrijk voor Het Eibernest, zij moeten zich er thuis voelen. Een natuurspeelplaats, de loslopende geitjes, rennen en klauteren, spelen met klei, werken met zeepsteen, koken op vuur, helpen in de tuin. De afgelopen periode hebben René en ik enkele kinderfeestjes verzorgd. Ik zorg voor de creatieve workshop. René gaat daarna met de kinderen koken op vuur. Dat vind ik een geweldige activiteit. In de toekomst koken met spullen uit onze eigen moestuin, lekkere heksensoep!

Feestje van Jan, hij wou slapen in een hangmat, in de vakantie kon dat wel.

Ik ben een ervaren schoolgids. Waterdiertjes vangen en onderzoeken onder de microscoop is mijn specialiteit. Altijd spannend. Van de basisschool in Helenaveen heb ik de kleioven in bruikleen. Voor zeepsteen heb ik genoeg materiaal. Jaarlijks verzorg ik op de creatieve markt in Helenaveen een workshop voor de kinderen. Knutselen met recyclebaar materiaal is wat ik vaker op de school gedaan heb, bijvoorbeeld met de blikschaar. Vijf jaar heb ik geschilderd op de Vrije Akademie Deurne en ik heb er een bepaalde vrijheid opgebouwd. Het smeren van leem lijkt me voor jong en oud een heerlijke bezigheid. Van kalebassen mooie vlinderhuisjes maken. Wilgentenen vlechten. Van Conny kregen we nog een klein oventje voor het maken van sieraden.

We hebben en kunnen van alles. Het fijnste is het, als we in gesprek met de ouder en het kind samen iets passends vinden om te doen. Tussendoor mogen de kinderen natuurlijk, net als de geiten, rondartelen. Altijd sprinten ze de heuveltjes op. Ons klimtoestel, de stammen voor het afdak, zijn weg. We maken nog een nieuwe klimplek. Beloofd.

15 GROEPSACTIVITEITEN

In 2009 hebben we één grotere activiteit gehad: het wereldkoor Macandra vierde haar tienjarig bestaan. Dat was in juni. Ik ken enkele leden van het koor. Via de digitale nieuwsbrief waren ze warm gemaakt voor Het Eibernest. Ik hielp graag mee met dit feest. De groep arriveerde samen in een soort treintje, dat bracht ze ook weer naar huis. Ik leidde de wandeling en zorgde samen met Alice voor de Ghanese pindasoep. De rest heeft de feestcommissie zelf geregeld.

De Brabantse liedjeszanger Peter Aarts zong samen met het koor, dat was super! Kampvuur met koor en gitaar... Tja, wat wil je nog meer?? Dat is niet alleen voor mij, maar voor meer mensen het summum van geluk...

Het verbreedert in ieder geval en dat is waar wij graag aan meedoen of dat wij graag faciliteren. We gaven een rondleiding en konden zo ook vertellen waar we mee bezig zijn. Het Eibernest heeft een geldelijke vergoeding gekregen, die is ondertussen verorberd door de geiten.

Wandeling langs de sloot, het kanaal en een stuk Peelgebied.

(foto's zijn van J.v.d. Einden en R. Voets)

In de zomer hebben we onze buurtvereniging op bezoek gehad. We organiseerden een barbecuefeest in onze eigen tuin, met een kanowedstrijd op het kanaal. René en ik verzorgden een rondleiding op Het Eibernest. Dat was heel nuttig. Ieder kan met eigen ogen zien wat hier gebeurt en vragen stellen. Dat allemaal om het draagvlak te vergroten en misschien nog geïnteresseerde mensen te vinden die mee willen doen.

Het hele jaar sjouw ik met volk naar achteren; waar het hart van vol is, loopt de mond van over. Rikie, een vrouw uit de buurt, van voor in de zeventig, is al een paar keer op bezoek geweest, soms met haar kleinkinderen. Uit haar composthoop hebben we de wormen gekregen en pas kwam ze nog hout brengen. Arnold, ook een oudere man, leert René zeisen en heeft zijn gereedschap uitgeleend, zodat hij de zeis (van buurman Helm) goed kan haren. Haren is de zeis scherpen met een hamer en een klein aambeeldje. Niet slijpen, maar kloppen, zodat het ijzer dun wordt.

Mijn Chi Neng Qigonggroepje is heilzaam - dank aan Saskia die deze groep leidt. Zij bezochten Het Eibernest en voelen er wel voor om in de zomer op het land iets samen te doen.

Voor mijn oud-collega's organiseerden we een rondleiding met koken op vuur, in de tajine. Ook oud-studiegenoten lieten we de plek zien. We vinden het heel nuttig om te vertellen over permacultuur. Het is nog heel erg onbekend. Als je over aardolietekorten begint is de weerstand groot. Het is een uitdaging om steeds zo passend mogelijk de boodschap over te brengen. Een beetje relativerende humor mag wel; Taco, onze leraar is daar heel goed in.

De zweethut zorgt wel vaker voor wat hilariteit.

16 ACTIVITEITEN BUITEN HET EIBERNEST

Onze buurman Harry Verberne heeft een hobbyclub, waarvan de leden met oude tractoren en machines samen in de weer zijn. Onze werknemer Martien hoort ook bij dat groepje. Deze groep heeft van de gemeente Deurne een stukje land toegewezen gekregen dat ze mogen bewerken met oude machines. Het perceel is prachtig gelegen bij de molen.

Onze Jan was gevraagd om tractor te komen rijden. Vroeger werden vaak kinderen ingezet om te werken. Jan vond het een hele eer. Harry, Koen en wij gingen kijken en genoten van het schouwspel. Prachtig weer, veel bezoekers. Nostalgieische plaatjes. Oude mensen die met hele verhalen voor de dag kwamen. We waren erbij toen de mijt gebouwd werd en toen het rogge gedorst werd. De rogge die we op het dak gezaaid hebben is van deze plak afkomstig. Harry en ik maakten foto's, die zijn door de club erg gewaardeerd. Als het goed is gaat de plaatselijke bakker een brood bakken voor de inwoners van Vlieden.

Er worden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt op die plak en het veldje was dus prachtig bezaaid met allerlei veldbloemen. Samen met Rob en Oscar, die ik ken van IVN Natuur- en milieueducatie, hebben we planten gedetermineerd. Wij gaan helpen met het maken van een mooie poster, voor met name de school, waar al het leven rondom dit land en de werkzaamheden te zien zullen zijn. Het steunen van dit soort activiteiten in onze directe omgeving zal het draagvlak voor Het Eibernest vergroten en ons bestaansrecht bekrachtigen.

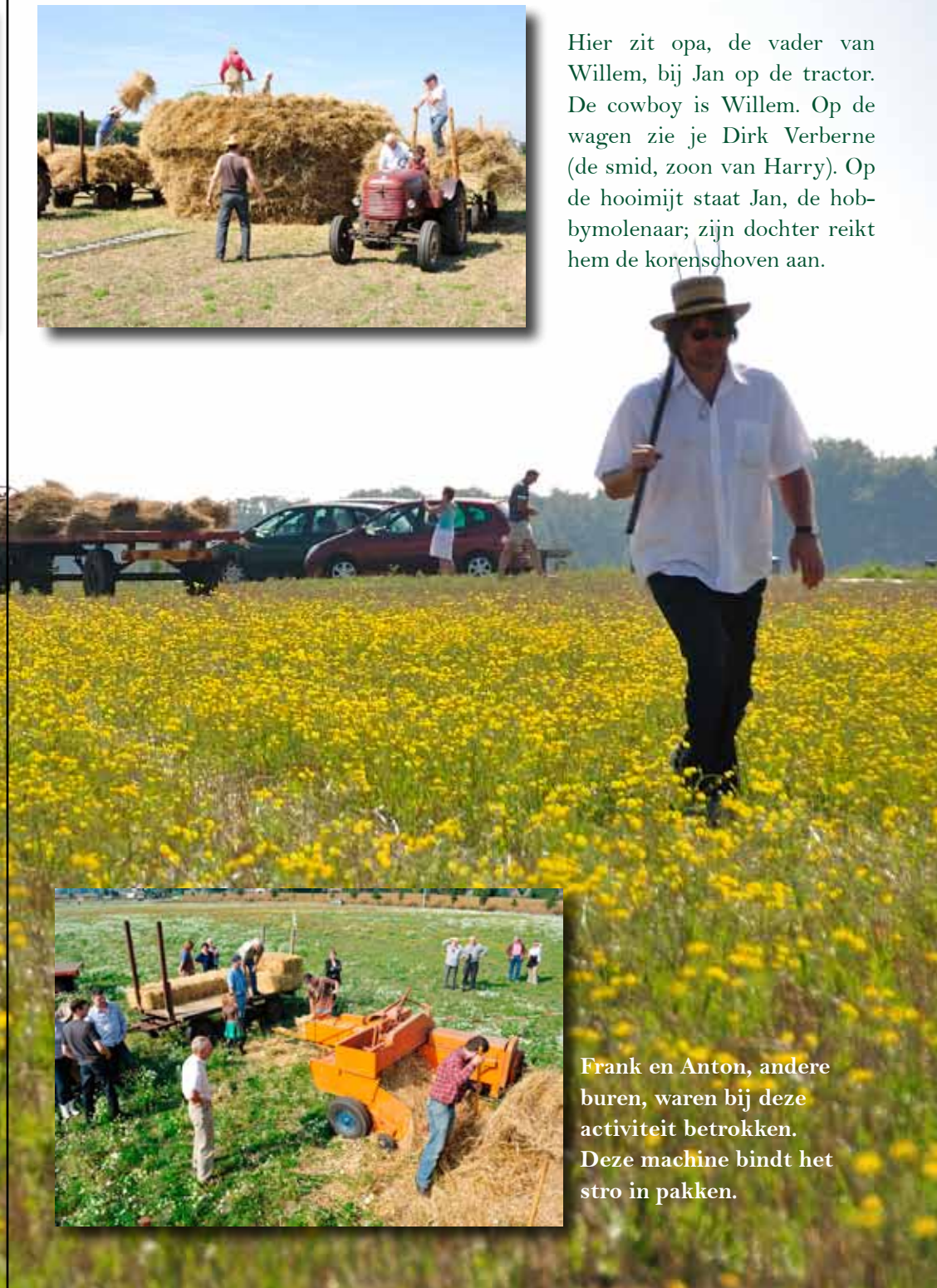
Hier zit opa, de vader van Willem, bij Jan op de tractor. De cowboy is Willem. Op de wagen zie je Dirk Verberne (de smid, zoon van Harry). Op de hooimijt staat Jan, de hobbymolenaar; zijn dochter reikt hem de korenschoven aan.

De dorsmachine

Frank en Anton, andere burens, waren bij deze activiteit betrokken. Deze machine bindt het stro in pakken.

Het steunen van dit soort activiteiten hoort helemaal bij permacultuur. Oude ambachten doen herleven, oude gewassen, meer diversiteit van planten en dieren. Verbindende activiteiten in de gemeenschap. Levende geschiedenislessen. In dit geval wordt er wel diesel gebruikt, maar dat mag de pret niet drukken.

Het zou fijn zijn als we in de toekomst op school een schooltuintje konden beginnen. Er sluimert nog een plannetje, maar het is nog te vroeg om daarmee voor de dag te komen.

17 PERSOONLIJKE ACHTERGROND

Mijn geboortjaar is 1961. Ik groeide op in Zeilberg, gemeente Deurne, als Marjan Bennenbroek, 8 km van waar ik nu woon. Na de HAVO volgde ik de verpleegkundige A-opleiding in het ziekenhuis in Deurne. Daarna de B-opleiding in Venray (psychiatrische verpleegkunde). 6,5 jaar heb ik in Nijmegen gewerkt. Ik had het geluk dat daar enkele natuurmensen werkten. Ons afdelingstuintje, met vijver, was beplant met wilde planten. Naast het werk volgde ik de hoveniersopleiding in Eindhoven, later in Vught en Boskoop. Heerlijk ontspannend was dat. Ik had een grote tuin, met veel overmoed aangeplant, ik wou er wel meer van weten. Uiteindelijk vond ik het 'natuurlijk tuinieren' het mooiste.

Ik stopte in de gezondheidszorg en begon als zelfstandig hovenier. Ik werd lid van Wilde Weelde, een vakgroep van mensen die op dit terrein bezig zijn. Hans Carlier maakte mij bekend met de term permacultuur en het boek van Fransje de Waard, Tuinieren in overvloed. Het sprak me erg aan, vooral het brede karakter ervan. Het was de eerste keer dat ik over 'synergie' las. Ik was al lid van een LETS-groep in Deurne (LETS = Local Exchange Trading System). Dat is ook iets wat erin beschreven wordt.

In december 1990 maakte ik een ernstig auto-ongeluk mee. Een lange zoektocht naar beterschap begon. De reguliere gezondheidszorg schoot tekort. In het alternatieve circuit vond ik meer bevestiging en hulp. Natuurgeneeswijzen, yoga, shiatsu, manuele therapie, vrije dans, psychosynthese waren belangrijk voor mij. Later volgde ik de driejarige ITIP-opleiding (integrale psychologie). Daarin speelde bio-energetica een belangrijke rol. Nu volg ik nog Chi Neng Qigong in Deurne.

Onze eerste zoon Ton werd in 1995 geboren, vier jaar later onze Jan. Langzaam ging het beter met me. Ruim tien jaar heb ik een onmisbare middagdut gehouden. Ondertussen zette ik me als vrijwilliger in om me nuttig te maken en contacten buiten mijn eigen gezin te onderhouden. Ik ben schoolgids en natuurgids. Mondiale bewustwording draag ik uit door het verzorgen van een jaarlijkse multiculmaaltijd, een jaarlijkse filmavond, een jaarlijkse creatie marktkraam met zeepsteen (met de Wereldwinkel) en een Werelddag op school. Zo doe ik me tegoeed aan de rijkdom van andere culturen: hun muziek, eten, warmte, gastvrijheid. Dat dragen we zeker uit op Het Eibernest.

Toen Jan 4 was ben ik als verpleegkundige weer aan het werk gegaan, part-time. Altijd onderschat ik het werk dat er thuis ligt, dat met het bedrijf te maken heeft, het huishouden, de tuin, mijn klusjes in het vrijwilligerscircuit. Tussendoor breekt dat op en werk ik thuis weer bij. Op 1 september dit jaar ben ik weer gestopt. Jan is nu 10 jaar, Ton 14.

Het mag voor mij nooit saai worden, altijd is er wel weer iets nieuws te ontdekken. Dat breekt me soms op. Permacultuur en de Transition Townbeweging is iets waar ik nog een leven lang mee vooruit kan. Dat zal niet snel vervelen. Alle aspecten die voor mij belangrijk zijn, komen daarin terug. Dat geeft meer focus in mijn leven. Een pluspunt is dat Het Eibernest dicht bij huis ligt. Dat is erg praktisch en voelt ook fijn, ik voel me er thuis, het landje hoort bij mijn territorium. Man en kinderen kunnen gemakkelijk aansluiting vinden bij mijn activiteiten. Dat geeft minder versnippering.

In Helenaveen zet ik me in als secretaresse voor de nieuwe zorgcoöperatie van Helenaveen. Dat initiatief is mede dankzij mijn enthousiasme en het samenbrengen van mensen ontstaan. Waarschijnlijk ga ik mee koken, bij de nieuwe dagbesteding voor ouderen. Een moestuintje en voorlezen zie ik ook wel zitten. Voor mij is dat voorlopig mijn baan buitenshuis. Als het moet kan ik een betaalde baan zoeken, maar de financiële noodzaak is er nu niet. De activiteiten die ik de afgelopen jaren ontplooid heb, heb ik zelf mee in gang gezet. Ze zijn helemaal passend en ik heb alle vrijheid. Het is absoluut niet vrijblijvend. Soms mis ik de structuur die me op gang houdt, maar de vrijheid is mij toch meer waard. Het hebben van 'buitendorpse' contacten en female touch is belangrijk voor mij, die behoeften worden nu voldoende vervuld.

Voor mij komen er binnen het project Het Eibernest heel veel dingen samen: mijn boerenachtergrond, mijn tuin- en natuurliefde, mijn gezondheidsinteresse: gezonde voeding, beweging, belangstelling, buitenlucht. Zinnig werk, dienstbaar zijn. Gezonde relaties. Mijn organisatietalent, het enthousiasmeren van mensen. Mijn religiositeit kan ik kwijt binnen de helende ceremonies en alles wat met natuur te maken heeft. Mijn creativiteit op allerlei fronten: fotograferen vind ik fijn, daar heb ik ooit een cursus voor gevolgd, en schilderen. Schrijven heb ik veel voor mezelf gedaan. Dat ik dat nu voor een groter publiek doe, vind ik leuk. Gelukkig heb ik Marieke op de achterhand, die me helpt met de taalkundige weetjes.

Omdat ik jaren in mijn eigen kring met alternatieve dingen bezig ben geweest, weet ik dat ik mensen niet te veel moet overvallen met nieuwe dingen. Willem en ik hebben een heel uitgebreid sociaal netwerk. Omdat ik het toch niet kan laten om al dat goeds naar buiten te brengen heb ik al gelijk een weblog opgestart. Met veel plezier trouwens. Prachtig, wat er allemaal gratis op internet te doen is! Daar ben ik ondertussen ook vrij handig in geworden. Een gedeelte van onze kring, die misschien wel 'in' is voor alternatieve ideeën, stuur ik een nieuwsbrief toe. Ik heb daarvoor een e-mailaccount aangemaakt en de brief gaat nu naar 125 mensen. Een website komt er in de toekomst zeker, de naam is al gereserveerd.

Zonder ons bedrijf waren we echt niet zover geweest. Willems vakmanschap maakt dat we al veel gerealiseerd hebben. Willems enthousiasme is er niet altijd. Hij heeft het vaak vooral heel druk. Veel aan zijn hoofd. Hij is terughoudend. Dat is heel gezond. Hij weet dat ik soms overdrijf en hij wil me beschermen voor teleurstellingen. Hij is niet overtuigd van de noodzaak tot verandering. Dat kan ik hem niet kwalijk nemen, hij is daarin niet alleen. Zijn houding helpt mij om niet te overdrijven en de weg van de geleidelijkheid te kiezen. Ontspanning is belangrijk. Onze relatie is het allerbelangrijkste.

Bij het kampvuur,
op de bruiloft van
Willeke en Thijs

Het is goed om alles organisch te laten groeien en dingen niet te forceren. Ondertussen geniet Willem wel van de gasten en de vriendschappen die er ontstaan. Onze zoon Jan komt vaker op het land en helpt mee, het liefst met machines. Hij is daar erg handig in. Onze Ton is 14 en hij vindt het allemaal niks, alle bezoekers van de plak zijn 'zwervers'. Dat mag hij gerust vinden, het klopt ook wel. Als ik niet vooruit kan op de computer, helpt Ton me uit de brand.

Mijn ouders en die van Willem zijn rond de 80 jaar oud. Jan en Bertha, Tun en Ciska. Boerenmensen, die ieder uit een gezin van ongeveer acht kinderen kwamen (het rijke roomse leven). Ze kregen zelf ieder vijf kinderen. Ze hebben altijd hard gewerkt en goed voor hun kinderen, dieren en grond gezorgd. Willem en ik kregen nog veel mee van de zelfvoorzienendheid, die toen heel gewoon was. Ik heb nog sokken gestopt, boontjes ingemaakt, geholpen op het land. De liefde voor taal en de relativiserende humor heb ik van mijn moeder, het "Werk Mer Wa!" (= niet lullen maar poetsen) van mijn vader. Wat we van hen meekregen bracht ons waar we nu zijn, en het goede blijven we koesteren.

Mijn zus Willeke noemde ik al, maar dat Thijs en Willeke een dochtertje hebben gekregen, Nina, is nog niet vermeld. Hopelijk zal Nina ooit een kinderfeestje vieren op ons landje.

18 PERMACULTUUR

*De ethische principes
van permacultuur zijn:*

*koester de aarde,
koester de mens
en deel samen de overvloed.*

Permacultuur is een **ontwerpmethode** om alle invloeden – zon, regen, wind, getijden, kringlopen – optimaal te benutten. Internationaal toepasbaar, klein- en grootschalig. Permanent agriculture is ook permanente cultuur, voortbestaan op onze aardbol. Het betreft plaatselijke voedselvoorziening, waterzuivering, energievoorziening, ecologisch bouwen, alternatieve geldstromen, onderwijs, gemeenschapsofbouw, gezondheid en geestelijk welbevinden. Voor al deze onderdelen wil Het Eibarnest een oefen- en experimenteerplek zijn.

De tien principes van permacultuur, ontwikkeld door Bill Mollison:

1. de juiste plaatsing van elementen is fundamenteel,
2. elk element vervult vele functies,
3. elke belangrijke functie wordt gedragen door vele elementen,
4. een efficiënte energieplanning (ontwerpen in zones en sectoren) is noodzakelijk,
5. de nadruk ligt op biologische / duurzame bronnen,
6. de energie wordt gerecycled, op de plek zelf,
7. het systeem is intensief: op een klein stuk land planten stapelen en in de tijd stapelen,
8. opvolging en evolutie worden versneld,
9. diversiteit en het planten in gilden zijn kenmerkend,
10. het effect van randen en overgangen krijgt veel aandacht.

David Holmgren, ook een autoriteit op het gebied van permacultuur, gebruikt twaalf principes. Deze zijn zo breed toepasbaar dat je ze op je persoonlijk leven kunt plakken. Bijvoorbeeld:

“Go slow”, is voor mij een steeds weerkerend thema. Het kiezen voor kleinschalige, geleidelijke oplossingen is ook een weg die we op Het Eibernest toepassen. Qua publiciteit kiezen we er bijvoorbeeld voor om via via te werken: mond-tot-mondreclame, onze digitale nieuwsbrief, het weblog, dit boekje. Liefst nog geen krant.

“Gebruik randen en waardeer het marginale.” Dat is breder uitlegbaar. De meeste mensen komen niet direct met oplossingen, ze zijn veelal trendvolgers en zorgen voor stabiliteit in de samenleving. De mensen aan de rand tonen waar het misgaat, en in het denken buiten de bestaande kaders worden oplossingen gevonden. Onder andere reken ik daar kunstenaars bij.

“Gebruik en waardeer verscheidenheid.” Dat kun je vertalen naar onze multiculturele samenleving. Momenteel zijn er plannen in Nederland om een grootschalig balkonproject uit te voeren in de stad. Veel stadsbewoners zijn niet in Nederland geboren. Op de balkons zal voedsel worden geproduceerd. Naast voedsel zal dit initiatief onderling extra communicatie geven.

Het Eibernest blijft een niet-commerciële plek, wij verdienen onze kost met ons bedrijf. Misschien vinden er in de toekomst wel commerciële activiteiten plaats, alles binnen de normen en waarden, de drie ethische principes van permacultuur. De komst van de Coöperatie voor Permacultuur (CoPe) biedt perspectief voor permaculturisten. Dat helpt om als serieuze gespreks- en werkpartner gekend te worden.

19 TRANSITION TOWNS

www.transitiontowns.nl

www.transitie.be

<http://transitie.ning.com>

Transition Towns zijn lokale gemeenschappen (grote en kleine steden, dorpen, wijken, eilanden) die zelf aan de slag gaan om hun manier van wonen, werken en leven minder olieafhankelijk te maken. Peak Oil en klimaatverandering zijn de belangrijkste drijfveren om in actie te komen voor verandering van onderop. Het initiatief Transition Towns gaat over oplossingen en laat zien hoe je die zelf organiseert. Het Transition Townsconcept doet een beroep op de eigen inzichten, wijsheid, creativiteit en ervaringen van gewone mensen. Transition Towns zijn gebaseerd op de kracht van de lokale gemeenschap. De Transition Townsbeweging is ontstaan vanuit de permacultuur. Internationaal is er steeds meer aandacht en ook binnen Nederland zijn er diverse initiatieven ontstaan. Daar willen we graag aansluiting mee krijgen, om dienstbaar te zijn aan deze beweging.

In Deurne is er een Natuur- en Milieueducatiecentrum (NMEC). Daar ben ik al jaren actief als IVN'er en schoolgids. In september is er een jaarlijkse groenmarkt waar ik me thuis voel. Volgend jaar zullen we met een kraampje “Permacultuur” deelnemen. Zo timmeren we aan de weg en maken we onszelf geleidelijk aan bekend. We bieden boeken en films te leen aan, die bij de plek passen. Informatie is op het web te vinden. “Think globally, act locally” is ons motto! Het weblog wordt geregeld bijgehouden.

Binnen onze eigen kring en dorp hebben we al vele rondleidingen gegeven en verteld over ons initiatief. We hopen meer mensen uit de buurt aan ons land te binden. Ook de oudere mensen, die ons nog veel kunnen leren. Het is geweldig als we een educatieve plek kunnen zijn voor permacultuur en Transition Towns, en zo een positieve bijdrage kunnen leveren aan een betere wereld.

www.eibernest.spaces.live.com (www.heteibernest.nl is nog niet actief.)
e-mail: cien1@live.nl

20 DE JAARTRAINING

In maart 2009 begon ik aan de jaartraining permacultuur in een kasteel in St.-Truiden, België. Dit boekwerk is mijn eindwerk, dat ik in december 2009 inlever. Zie www.permacultuur.eu.

Mijn leraren
zijn:
Taco Blom
en
Ishi Crosby.

In de kasteeltuin zijn enkele permacultuircirkels aangeplant met groenten en fruit. Binnen het Nederlandstalige grondgebied is deze plek het grootste areaal dat met permacultuurprincipes beheerd wordt. Het landgoed heeft bos en weideland, en grote vijvers met natuurlijke waterzuivering. Mooie zaaltjes, een heerlijke vegetarische keuken, een lekker Belgisch pintje. Kortom, een ideale plek om te leren over permacultuur.

Deze appeltjes hebben we gestekt, ze groeiden goed aan. Een interessant en vrij nieuw begrip is 'gildeplanten'. In de natuur vind je vaak planten die bij elkaar horen en dat kun je in de tuin nabootsen. Taco onderzocht de gildeplanten van de appelboom: vijf plantenfamilies horen in de buurt van de appel te staan. Onder een noot gedijen weer andere plantenfamilies.

Dit is een 'swale', aangelegd op een land dat voorheen maïsland was. Het regenwater wordt dankzij deze golvende hoogteverschillen beter op het land vastgehouden. Er is minder erosie en het land heeft geen irrigatie.

PERMACULTUUR

Het land is nu geheel beplant met vruchtbomen, groenten, veevoer en groenbemesters. Hier wordt voor de omgeving voedsel gekweekt, met CSA (Community Supported Agriculture). Wij mochten als groep het hele jaar de ontwikkeling zien op het land, en helpend leren.

De cursus bestond uit acht blokken van twee dagen. 's Avonds kregen we altijd een film te zien, die je wereldbeeld soms op zijn grondvesten deed schudden.

Iedere student brengt een project in, waarin hij of zij met permacultuur aan de slag gaat. Omdat ik ver van iedereen af woon en ik al een bestaand project heb, deed ik dat alleen. Gelukkig heb ik binnen mijn eigen project genoeg steun.

In al die blokken bracht ik aan de groep verslag uit over de ontwikkelingen op Het Eibernest. Dat leverde veel inspiratie op en antwoorden op vragen. Het is een enthousiaste groep van ongeveer twintig mensen uit België en Nederland, veelal wat jonger dan ik. Drie leden bereiden zich nu voor op een groter project in het buitenland. We blijven contact houden met een groepje, we zullen nooit uitgeleerd zijn op dit gebied. Taco en Ishi hebben hun visie en passie zo goed weten over te brengen, dat we wel door moeten gaan. Voor veel studenten is het op persoonlijk vlak ook een leerzame periode geweest. De eigen verantwoordelijkheid voor je leven werd aangekaart, dat sprak me erg aan. Wat kun je zelf doen? Verbeter de wereld, begin zelf (sic). Al is het op je eigen balkonnetje of op de vensterbank, ook daar kun je met bijvoorbeeld voedselvoorziening en groen aan de slag. Ons persoonlijk water- en elektriciteitsverbruik werd onder de loep genomen.

Dat ik zo'n groot perceel tot mijn beschikking heb is bijzonder, dat maakte menig medestudent enigszins jaloers. Misschien dat dit boekwerkje andere mensen uitnodigt of inspireert om grond te delen; ik kan het zeer aanbevelen, het maakt je veel rijker, op allerlei terreinen.

Bij deze wil ik Taco en Ishi van harte bedanken voor hun passie. Ik ben al veel groene mensen tegengekomen, maar deze twee zijn uitzonderlijk breed georiënteerd en wars van dogma's. Ze vullen en voelen elkaar goed aan en dat doet goed. Ze zijn beiden door en door praktijkmensen maar theoretisch zeer goed onderbouwd. Ongelofelijk, wat een kennis! Het relativiseringsvermogen, de humor, het wereldse en de spirituele kanten en vielen in goede aarde en ik hoop in hun lijn voort te gaan.

Binnen onze groep waren er belangstellenden voor de Anastasiabeweging. Een verhaal van een zieneres die in de Taiga één met de natuur leeft. Ik las vijf deeltjes in één adem uit, afgelopen vakantie, heel inspirerend. Het gaat ver, maar wie van ons kan zich een goed beeld vormen van onze toekomst? Zulke boekjes openen je geest.

De groep wens ik een vruchtbare voortzetting toe, in Nederland, België, Frankrijk, Rusland, Ibiza of elders. Veel dank voor alles. Het ga jullie goed en tot ziens, op Het Eibernest, of op Ibiza... Oei, vliegen... grote mondiale voetafdruk... Bye-bye en good luck to you all! ('Verrekes-orre' nie vergete!)

Liefs,
Marjan / Cien

Kasteel Nieuwenhoven in
Sint-Truiden, België

Cien voor NAR-leden. Cien, van Sien van Dinther, mijn oma, die graag tuinierde en thuis 'de boks an ha'. Voor 'Vuil Sientje', de moeder van Grad Sientje uit de Zeilberg, die haar huishouden in de plaggenhut bestierde als geen ander. Bosaardbei heeft mij gedoopt met water van Het Eibernest, in de veronderstelling dat de C ook een Z was, voor Zien. Inderdaad, ik kan in de toekomst kijken, visualiseren en fantaseren als geen ander. Dat lukt me wel alleen, de uitvoering ervan echter niet, wees welkom en doe mee!

21 NAWOORD

Niets van dit alles was mogelijk geweest zonder de steun van Willem en het bedrijf. De aanleg van alles, de machinekosten, de diesel, dat is een behoorlijk kostenplaatje. We werken met recycleproducten die in onze containers te vinden zijn, geen transportkosten – noem maar op. Ons sociaal netwerk is mede door ons bedrijf groot. We zijn op alle fronten goed uitgerust en daar maakt het project Het Eibernest dankbaar gebruik van. Aan de andere kant is het voor de PR van het bedrijf goed dat we met duurzaamheid bezig zijn.

Willem, mijn dank is groot. Je inzicht en sociale vaardigheden zijn al vaak heel nuttig geweest, naast alle voorkomende kluswerkzaamheden... "Doe de doe da..." Mijn excuses voor mijn gedrevenheid, dat is binnen een relatie niet gemakkelijk. Onze kinderen zijn niet altijd blij met Het Eibernest. Ze hebben al meerdere malen gezucht als ik met Het Eibernest en permacultuur op de propen kwam. Ook aan jullie mijn excuses, en mijn dank.

Eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik soms twijfel aan mijn motivatie. Natuurlijk speelt geldingsdrang soms op: "Ben ik wel de moeite waard?" Die gedrevenheid en altijd iets nuttigs willen doen helpt om niet te veel met mijn gevoelige gevoelens geconfronteerd te worden. Met name verdriet en boosheid behoren niet tot mijn favoriete emoties. Dat zijn dan mijn egoïstische motieven die een rol spelen, en wie weet zijn er nog wel meer. Door al die psychische en therapeutische achtergrond ben ik hopelijk wel aanspreekbaar op mijn mankementen. Openheid is een belangrijk goed. René kan zich erg goed uitdrukken en het bleek dat ik soms dingen verzweeg voor de lieve vrede. Dat werkt niet. Willem is in relaties een rots en heel direct en heeft mij al vaker uit de brand geholpen. Het zorgzame, het opkomen voor het gezin, het mannelijke is erg waardevol. Het afgelopen jaar voelde ik me soms gevangen in een driehoeksverhouding. René had bijvoorbeeld alle tijd, een groot goed in deze tijd. Gelukkig zijn nu, nu het nieuwe eraf is, de verhoudingen gestabiliseerd.

Ik vind de term waar René mee aankwam heel erg leuk: “founder’s syndrome”. Het schijnt een bekend fenomeen te zijn dat de persoon die een project uit de grond stampt, met name bij gemeenschappen, daarna te dominant blijkt. Veel gemeenschappen lopen daarop stuk. De eigenschappen die nuttig waren om iets in de wereld te zetten, zijn later een handicap. (Binnen de Transition Townsbeweging wordt de eerste beginnersgroep bij aanvang al ontslagen, als er werkgroepen ontstaan zijn.)

Loslaten leerde ik het afgelopen jaar. Het kind is gebaard, de grootste klus is geklaard, de wereld mag me nu helpen. Ik ben heel benieuwd. De tijd zal het leren. Ik kan niet uitsluiten dat het hele project met een sisser afloopt. Daar ga ik niet van uit, maar het kan wel. Een kind kan je ook zomaar ontvallen. Je kunt je leven wel vormgeven, maar niet controleren (laat ons bidden!).

Bij deze willen we onze burens, aan alle zijden, van harte bedanken voor hun goodwill. Mart en Jan helpen met de geitjes. We hopen op een blijvende goede samenwerking.

Alle mensen die op de ‘werk-met-plezier-dagen’ geholpen hebben: dank-dank-dank, duizendmaal dank, zonder jullie geen Eibernest!

Harry van den Berkmortel, bedankt voor alles, o.a. je prachtige foto’s.
<http://home.hccnet.nl/vanden.berkmortel>

Marieke Van Coppenolle, bedankt voor o.a. je foto's en het professioneel redigeren van de tekst.

Ine Bellemakers, bedankt voor o.a. je foto's.

René Lamers, bedankt voor je hulp en onze uitwisselingen.

Dirk Verberne, bedankt voor het ontwerpen van het logo en je smeedkunsten www.dirkverberne.nl.

Willeke Naus-Bennenbroek, bedankt dat jij er bent en voor het maken van de lay-out van het boekje.

Alle andere achternamen zijn bij de schrijfster te achterhalen; om het familiale, vriendschappelijke karakter te benadrukken hebben we gekozen voor alleen de voornamen. De meeste mensen vonden dit ook prettiger.

Het belangrijkste van al is een goede samenwerking met alle betrokkenen.

Alleen lukt zoiets noooooooooiiiiiiiiittt...

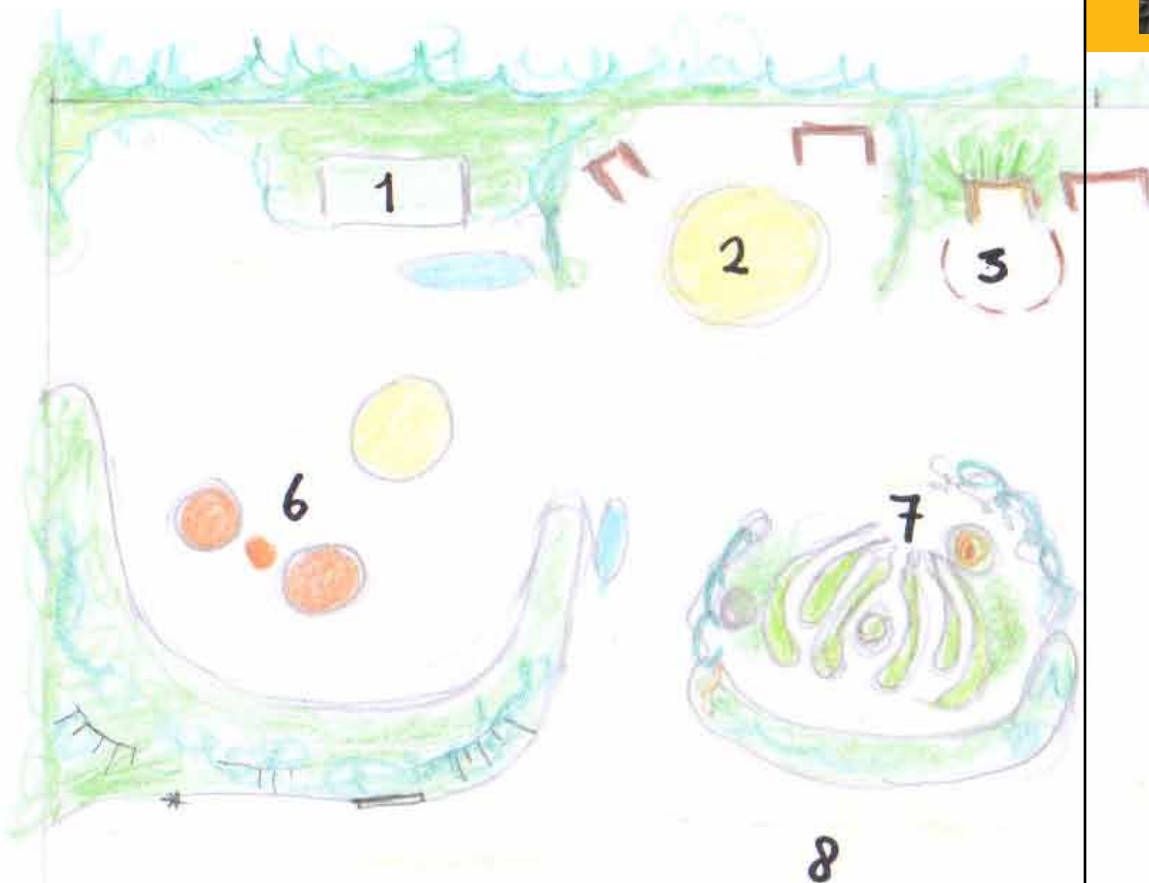
P.S. Een waarschuwing:

De mooie plaatjes, het mooie weer doen het allemaal wat mooier lijken dan de dagelijkse werkelijkheid. De enthousiaste verhaaltjes kunnen de illusie scheppen dat het allemaal vanzelf gaat. Dat is niet het geval. Het geheel vraagt veel energie, het kost geld, doorzettingsvermogen, organisatietalent, zelfkennis, creativiteit, verschrikkelijk veel optimisme, zeer goede contactuele eigenschappen, enorm veel tijd, geduld en spierkracht. Dromen is leuk, maar eraan werken gaat niet altijd vanzelf.

22 PLATTEGROND

- 1 Opslag
- 2 Ger van René
- 3 Geitenkooi
- 4 Afdak
- 5 Toiletwagentje
- 6 Zweethut plek
- 7 Moestuin
- 8 Parkeerplaats
- 9 Plek voor amfitheater

BEDANKT EN TOT ZIENS

Met veel trots en voldoening brei ik een eind aan dit boekwerk.

Ik wens de lezer alle goeds toe.

Kom gerust eens op de koffie, dan kunnen we nog een boompje opzetten.

www.verheesgrondwerken.nl

T 0493 539 389 M 06 535 091 84 Hogebrug 3, 5757 RS, Liessel

- GRONDWERKEN
- SLOOPWERKEN
- CONTAINERVERHUUR
- TRANSPORT

voor puin en afval
van 10 tot 35 m³
alle soorten zand en grind

